

ET CHRÉTIEN-FUND

AF

O. H. CLEMENTSEN

Det sker imellem Aar og Dag, at der dukker et af disse smukke Medaillon-Portrætstik op, stukket af Chrétien i Paris, som af Ejermanden indleveres til Det kgl. Biblioteks Billedsamling eller til Forfatteren af denne Artikel i Haab om at faa det identificeret som en Olde- eller Tipoldefar.

Ofte lykkes det, men lige saa ofte er det umuligt at identificere Portrættet, trods store Anstrengelser, og Ejeren gaar skuffet bort.

For nylig blev der til Det kgl. Biblioteks Billedsamling indleveret et overordentligt smukt Stik af Chrétien, med Anmodning om at faa det identificeret, det forestillede en køn, ung Mand i Uniform, ca. 25 Aar.

Ved Undersøgelsen viste det sig, at Billedsamlingen, mellem de uidentificerede Stik, ogsaa havde et Eksemplar af Portrættet, og derved blev Interessen straks vakt.

Det indleverede Stik var forsynet med en Paategning, skrevet med gotiske Bogstaver, og med en gammel, rystende Haand, som var vanskelig at dechiffre.

Portrættet kunde tidsfæstes som værende stukket mellem 1801 og ca. 1808, paa Grund af Uniform og Chrétiens Underskrift.

Paategningen blev først udlagt som: „Regieringsraad Jansen (eller Jensen) General-Gouverneur i Vestindien og Generalmajor Adrian Benzon' Ven“, men ved Efterforskning fandtes overhovedet ingen Embedsmænd i Vestindien med dette Navn.

Paategningen blev atter nøje studeret Bogstav for Bogstav, og kom derefter til det rigtige Resultat, idet der staar:

„Regieringsraad senere General-Gouverneur i Vestindien og Generalmajor Adrian Benoni Ben“.

Herved afsløredes Portrættet af en fremragende Personlighed, som berømmes af sin Samtid, men som nu er glemt, og af hvem man hidtil ikke har kendt noget Portræt.

Augustin Reichardt, General
 of the Empire; Captain General
 of the Adriatic Sea

ADRIAN BENJAMIN (kaldet Benoni) BENTZON var Søn af Byfoged i Bergen HANS JACOB B. (1736–1810) og hustru SOPHIA HEDVIG, født KØBKE (1756–1810), han blev født i Tønsberg 22. April 1777, hvor Faderen var konstitueret Byfoged. Allerede 1780 flyttede Familien til Bergen, hvor Sønnen voksede op og 14 Aar gammel blev optaget i Katedralskolens overste Klasse. Han blev derfra dimitteret til Universitetet i København, hvor han fik Udmærkelse til Artium, og i 1796 vandt Universitetets Guldmedaille for Besvarelsen af en Prisoopgave i Æstetik. Aaret efter tog han juridisk Embedseksamen med bedste Karakter, og blev ansat som Notarius og Adjunkt ved det juridiske Fakultet.

Bentzon var lille af Bygning. Et Ulykkestilfælde i hans Barndom havde gjort, at hans ene Ben var blevet kortere; til Gengæld ragede hans Intelligens højt, han talte flere Sprog, og han blev hurtigt draget ind i de ledende Kredse.

Han var Genstand for sine Venners Beundring, deriblandt J. P. MYNSTER. De omtaler med Forbavselse hans Kundskaber, hans æstetiske Sans og skarpe Forstand. I litterær Henseende er hans Navn kun knyttet til Oversættelsen af et Stykke af Kotzebue, udgivet i 1798.

Det var Toldkammerets Præsident MOLTKE, der i 1799 fik ham ansat som Major og Regeringsraad paa St. Croix. Bentzon gjorde sig straks fordelagtigt bemærket i Vestindien, det skyldtes saaledes ham, at Overgivelsen af Øerne til Englænderne i 1807 skete paa saa fordelagtige Vilkaar.

Han blev gift den 14. September 1807 med MAGDALEN ASTOR (1788–1832), Datter af en af Nordamerikas rigeste Mænd, JACOB ASTOR, hvis umaadelige Formue hun var eneste Arving til. Ægteskabet var ikke lykkeligt, hun skal have været meget heftig og skinsyg, hvortil Bentzon nok gav Anledning. Hun opholdt sig efterhaanden for det meste i Amerika. Der var to Børn i Ægteskabet, en Dreng og en Pige, der begge døde som unge. Navnlig Sønnens Død var en stor Sorg for Bentzon. Selv levede han sammen med en Creolerinde MISTRESS COPY, med hvem han havde to Børn. De fleste af Øernes Embedsmænd levede forøvrigt i ubundet Ægteskab med en farvet Kvinde.

I de syv Aar Krigen varede (1807–1814), rejste han rundt i Europa, og paa Grund af hans indtagende Væsen, hans store Sprogkundskaber og Følelsen af Uafhængighed, ved at besidde en stor Formue, kom han i Forbindelse med Europas første Statsmænd lige fra Kejser Alexander til Metternich og Talleyrand.

I 1816 blev Bentzon udnævnt til Generalgouvernør over De dansk-vestindiske Øer med Titel af Generalmajor; det var da Meningen, at hans Hustru skulle komme tilbage til ham igen og Creolerinden blev sendt bort. Men da Skibet, hvormed hans Gemalinde skulde komme, løb ind i Skt. Thomas Havn, meddelte Kaptajnen de ventende, at Fruen havde ombestemt sig, hvorefter Skibet sejlede bort. Kort Tid efter blev Ægteparret skilt, og Creolerinden Mistress Copy vendte tilbage.

De dansk-vestindiske Øer havde paa den Tid en af sine mest glimrende Perioder, idet Øerne var blevet Knudepunktet for Handelen mellem Amerika og Europa.

„Planterne“, der næsten alle var af gamle og fornemme Familier, franske og engelske adelige Slægter, tjente store Penge, gav Fester og Baller, og den daglige Gæstfrihed var enestaaende. „Planterne“ havde faaet deres Opdragelse i Europa, og den aristokratiske Selvfølelse og Rigdom fremkaldte derfor den fineste Tone i Selskabslivet.

Generalgouvernørens Stilling var som en Fyrstes, og Bentzons Rigdom tillod ham at udvise en Luksus ved Festerne i Gouvernementshuset, der overgik alle europæiske Forestillinger, baade hvad Opdækningens Pragt og Smag angaar, saa vel som Retter og Vinenes Finhed, og endelig Tjenerskabets Omfang til at servere for Gæsterne.

Ved de større Fester var det Skik, at man efter det egentlige Maaltid var endt, begav sig til en anden Spisesal, luftigere og køligere hvor man satte sig ved det blanktpolerede Mahognibord uden Dug, men dækket med det kostbareste Chrystal, Porcelain og Sølvtoj, og en Overdaadighed af de skønneste tropiske Frugter, medens den gamle Madeira i de længe gemte, støvede Flasker, hvis Alder og Finhed var Husets største Ambition, cirkulerede fra Mand til Mand.

Paa Kong Frederik VI's og Dronning Marie's Fødselsdag, henholdsvis 28. Januar og 28. Oktober, gav Generalgouvernøren stort Bal, saa glimrende som et Hofbal. Alle der hørte til Øernes Aristokrati og „beau monde“, alle civile og militære Embedsmænd var indbudt. Damernes Toiletter var efter nyeste Pariser Mode, straalende af Diamanter. „Planterne“, hvoraf mange var Militsofficerer, bar flotte Uniformer, medens de civil klædte Herrer var iført Kjole efter sidste Londoner Mode. Gæsterne kom kørende i elegante Equipager, flere med Firspand.

I 1820 var Bentzon i København. Under hans Ophold her blev der paa Øerne, uden at han anede det, rejst en kraftig Opposition imod ham af hans underordnede danske Embedsmænd, som var

misundelige paa ham, og der rettedes alvorlige Beskyldninger imod ham.

Da Frederik VI samtidig havde Ministerkrise, tænkte han paa Bentzon, idet Kongen skal have udtalt:

„Han er den eneste, som jeg ved er dygtig!“

Paa den Tid var det uhørt, at en borgerlig kunne blive Minister; for at blive det, var det en absolut Betingelse at være en Rosenkrantz, Moltke, Reventlow eller Bernstorff. Det vakte for Eksempel stor Harme i de højere Kredse, da STEMANN blev Cancellipræsident, og man fortæller, at en af de første Aftener Stemann viste sig ved Hoffet, gik en gammel Kammerjunker Bierregaard hen og satte sig paa den Stol, som Stemann netop havde rejst sig fra, men foer op fra den straks igen, og gav sig til at børste sine Klæder, som om han havde tilsmudset disse, tog sit Lommetørklæde og afvidskede Stolesædet, inden han satte sig igen.

For at forhindre den borgerlige Bentzon i at blive Minister, maatte han styrtes, derfor kom Beskyldningerne imod ham hans Modstandere tilpas.

Paa Øerne kom Angrebene fra Vicegouvernøren, Oberst STABEL, en skikkelig men indskrænket Mand. Han havde længe været fjendtlig overfor Bentzon.

Oprindelig havde det nok været Skinsyge, men senere var det paa Grund af Rivninger i Regeringssager, hvor han i et bestemt Tilfælde havde nægtet sin Stemme til Approbation af en Licitation paa et større Bygningsarbejde; han ville paatage sig at lade Arbejdet udføre for det halve.

Bentzon, der irriteredes over Stabels stadige Modsigelser, tog ham paa Ordet, og bemærkede blot, at der var ingen, der forhindrede Stabel i at overtage Udførelsen af Arbejdet, det var en patriotisk Handling, som Kongen sikkert vilde paaskønne.

Han blev tvunget til at staa ved sit Ord og selv overtage Arbejdet, hvorved han led et stort Tab, hvad han blev rasende over.

Bentzon havde faaet ikke saa faa Fjender paa Øerne, det hed sig, at Koncepten til den aarlige confidentielle Rapport til Kongen, hvori Generalgouvernøren beretter om Tilstanden i Kolonien og fremsætter Forslag om eventuelle Forandringer var, efter hans Afrejse til København, paa en indiscret Maade blevet bekendt for „Planterne“.

Han fremhævede i Rapporten, at mange af „Planterne“ var Udlændinge, der ikke opholdt sig paa Øerne, hvorved deres Indtægter hverken kom Moderlandet eller Kolonien til Nytte, hvorfor

han foreslog en Skat paa de Plantageejere, som boede i Udlandet.

Denne Skat blev ogsaa indført, og havde til Følge, at flere rige „Plantere“, deriblandt en af de rigeste, MAC EVOY, tog Ophold i København. (Hans Palæ, Bredgade No. 54, eksisterer endnu, og ejes af kgl. Hofpianob. Hornung & Møller).

Tiderne begyndte at blive mindre gunstige, der havde været Misvækst paa Øerne, med dalende Priser paa Sukkeret, og man beskyldte Bentzon for at være Ophavsmanden til alle Ulykkerne.

Denne Stemning benyttede hans Fjender sig af, og med Oberst Stabel i Spidsen, indgav man en Anklage gaaende ud paa Underslæb, Aager og ulovlig Deltagelse i Handel. En Deputation blev sendt til København for at understøtte Anklagen.

Bentzon modtog, med den største Ro, skønt det kom ham ganske uventet, Meddelelsen om, at der var nedsat en Kommission til at undersøge hans Forhold, og at han indtil videre var suspenderet fra Gouvernør Embedet.

Hvad, der forundrede ham mest, var, at Kongen, hvem han i den sidste Tid næsten daglig havde talt med, ikke havde ytret et Ord til ham om Anklagen, men hele Tiden havde vist sig naadig imod ham. Dette fandt han var en Falskhed, som han ikke havde tiltroet Frederik VI's Karakter, og som han aldrig kunde tilgive Kongen.

Bentzon blev nogen Tid i København, hvorefter han rejste tilbage til Øerne, hvor man havde sat de mest æreskændende Rygter i Omløb.

Da Dommen faldt, lød den paa Bentzons Afsættelse fra sit Embede og Konfiskation af en større Pengesum. Dommen blev begrundet paa en kgl. Parolebefaling, der var udstedt under Krigen, hvori det forbydes Militære at være Medredere af Kapere eller tage Del i Handel, samt for at have taget for høje Renter.

Bentzon ønskede ikke at appellere Dommen, men overlod Afgørelsen til Kongens Naade. Frederik VI stadfæstede Dommen.

Imidlertid lykkedes det Bentzons Venner at formaa ham til at indanke Sagen for Højesteret, denne kasserede Kommissionsdommen med Hensyn til den konfiskerede Pengesum, men da den kgl. Parolebefaling, udstedt under Krigen, forbød Militære at være meddelagtig i Handel, blev Kommissionsdommen stadfæstet med Hensyn til Afskedigelsen.

Bentzon foreholdt, at hans Agent alene havde gjort hans Kapitaler

frugtbringende, han havde flere Plantager paa St. Croix, men Handedelen var sket paa lovlig Maade, og det hele var ikke andet end, hvad enhver godsbesiddende eller paa anden Maade formuende Minister eller højere Embedsmand i Europa gjorde.

Han oplyste, at han i flere Tilfælde havde gavnet Kolonien paa Tider, hvor der herskede Nød; men intet hjalp, det var Parolebefalingen, der fældede ham, fordi han var titulær Generalmajor.

Samtidig blev Oberst Stabel dømt til Afskedigelse af Tjenesten uden Pension, for urigtige Beskyldninger imod sin Overordnede.

Man synes nok, at det var en haard Dom, og at man kunne have indskrænket sig til at give Bentzon underhaanden en Irettesættelse, eller forflyttet ham til et andet Embede, i Betragtning af de store Tjenester han havde ydet Kolonien, ikke mindst ved Kapitulationen 1807, men den formelle Retfærdighed skulde altsaa ske Fyldest.

Bentzon blev boende i Christiansted, hans store Formue tillod ham at leve som før, og gæstfrit at modtage sine Venner.

Han levede kun faa Aar efter sin Afskedigelse. I Slutningen af 1826 skrantede han lidt, men modtog dog sine Venner. Sygdommen var imidlertid alvorligere end han selv troede, og den 15. Januar 1827 døde han rolig om Morgen. Han blev begravet samme Aften.

Den senere Generalgouvernør PETER VON SCHOLTEN havde haabet at være blevet hans Arving, men efter Bentzons Død, fandt man et Testamente, hvori han bestemte, at hans Formue skulde tilfalde hans tre Børn, hvoraf de to var Creolerindens. Alle tre Børn blev opdraget i Udlandet.

Bentzon var i 1814 blevet udnævnt til Etatsraad og i 1817 modtog han Kommandørkorset af Dannebrog.

Den senere østrigske Viceadmiral HANS BIRCH BARON DAHLERUP (1790–1872) opholdt sig som ung, dansk Søofficer i flere Perioder i længere Tid i Dansk-Vestindien, og gjorde der Bekendtskab med Gouvernør Bentzon. Trods den store Forskel i Alder og Stilling blev der knyttet et Venskabsbaand mellem de to Mænd. Dahlerup betragtede, naar han var i Vestindien, Bentzons Hus som sit Hjem, og benyttede flittigt Bentzons overordentlig store og udsøgte Bibliotek, der rummede Værker paa alle Sprog, selv persiske og arabiske.

Dahlerup har i sine Erindringer „Mit Livs Begivenheder 1815–1848“, (Kbhvn. 1909) tegnet et meget levende Billede af Bentzon, der delvis er lagt til Grund for denne Beretning.

Han skildrer ham, som en smuk Mand, med lysegult fyldigt Haar, lys og klar Ansigtifarve som en Ynglings og store lyseblaa

Øjne. Hans Ansigt udtrykte Aand, Mildhed og Munterhed, over hans Væsen var der, naar han var alvorlig, Ro og Værdighed, han var i det hele taget en meget charmerende Personlighed.

Selv om han fik en trist Skæbne, og hans Stilling i Samfundet ikke blev den, som hans glimrende Evner berettigede ham til, saa er dog Generalgouvernør Benoni Bentzons Livshistorie værd at mindes, nu da hans Portræt, 133 Aar efter hans Død, pludselig kommer for Dagens Lys.